

In de week ‘Literatuur en (natuur)wetenschap’ passeren humorenleer, microcosmos-macrocosmos, rationalisme, en fysico-theologie de revue. Aan de hand hiervan kan men wellicht aandacht besteden aan de ontwikkeling van een allegorische via een emblematische naar een empirische literatuuroppvatting. Bij ‘Productie, distributie en consumptie van literatuur’ wordt de geldelijke kant besproken, de grote rol die uitgevers speelden, de lezers waarvoor men schreef. Identiteitsvorming kan een thema zijn, net als canonvorming. Uitgangspunt is steeds om te laten zien hoe Nederlandse vroegmoderne literatuur gestalte kreeg binnen deze velden, hoe die literatuur steeds een actieve rol speelde. Literaire teksten zijn dan steeds voorbeelden: een volledig chronologisch overzicht kan niet gegeven worden, veel canonieke werken zullen onbesproken blijven. Genreleer en stromingen verdwijnen dan grotendeels naar het tweede jaar.

Men zou samen met de studenten kunnen kijken naar de selectiecriteria van Van Stipriaan om zo zijn achterliggende literair-historische visie te ontrafelen. Laat ze de index eens kritisch doornemen, misschien die naast een index van een oude literatuurgeschiedenis leggen, en bestuderen waarom aan bepaalde auteurs veel of weinig aan-

dacht wordt besteedt. Zo kunnen ze ontdekken dat Antonides van der Goes maar éénmaal wordt genoemd – in een rijtje namen van auteurs waarvan David van Hoogstraten het verzamelde werk verzorgde –, terwijl aan Janus Dousa op verschillende plaatsen uitgebreid aandacht wordt besteed. Waarom is dat? Niet zozeer vanwege Dousa’s literaire productie, maar vanwege zijn rol in het beleg van Leiden, het zingen van zijn Latijnse teksten bij de feestelijkheden rond de opening van de Leidse universiteit, zijn medepllichtigheid aan het creëren van de Batavenmythe etc. Blijkbaar is Van Stipriaan meer geïnteresseerd in canonvorming, in de maatschappelijke rol van literatoren en de manier waarop zij hun tekstuele productie inzetten voor politieke doelen, voor natie/identiteitsvorming, vechten voor individuele vrijheid.

Zo is *Het volle leven* niet het ideale handboek dat de grote lijnen in overzichtelijke punten op een rijtje zet. Maar voor iedereen die thuis wil raken in de vroegmoderne letterkunde is het een spannende gids, die weliswaar sommige gebieden niet of nauwelijks in kaart brengt, maar die aanzet tot verdere ontdekkingsreizen.

Inger Leemans

Signalementen

Op reis met Memoria / Peter de Wilde, Annelies van Gijzen, Jesse Mortelmans en Patricia Stoop (red.). Hilversum: Verloren, 2004. – 165 p. (Middelleeuwse Studies en Bronnen 81)
ISBN 90-6550-809-0 Prijs: €17,-

Deze bundel komt voort uit het onderzoeksproject ‘Memoria in de middeleeuwen’ dat wordt uitgevoerd aan de Universiteit van Antwerpen. Binnen dit project heeft *memoria* een veel bredere betekenis dan nagedachtenis of geheugen – twee betekenissen die binnen de middeleeuwse literatuur meer vertrouwd zijn. De editoren van de bundel hanteren een veel sterker letterkundig begrip: ‘Onder memoria verstaan we de strategieën, die de schrijver gebruikt om zijn teksten vlotter ingang te doen vinden in het geheugen van de middeleeuwse toehoorder/lezer, of de methodes die de toehoorder/lezer aanwendt om zich tekstdelen eigen te maken’ (Woord vooraf, p.7). Deze omschrijving maakt de weg vrij voor literairhistorisch onderzoek naar geheugenvoorstellingen,

herinneringstechnieken en meditatieve motieven in teksten. In de onderhavige bundel is dat toegespitst op ‘allegorische reisverhalen’, in het bijzonder het thema van pelgrimages. Veel aandacht gaat uit naar de *Pèlerinage de Vie humaine* als bedevaartsallegorie in relatie tot memoria. Twee bijdragen behandelen de tekst – zowel het Franse origineel als de Middel nederlandse vertalingen – met aandacht voor de verbeelding van het geheugen (Fabienne Pomel en Ingrid Biesheuvel), terwijl ook de meer algemene en tamelijk theoretische inleiding (Peter de Wilde) uitgaat van de *Pèlerinage*. Verder biedt de bundel bijdragen over invloeden van de *Pèlerinage* in toneelteksten (Van Gijzen), over de allegorie van de pelgrim in Hadewijchs vijftiende Brief (Willaert), een nog niet eerder geïdentificeerde bewerking in strofen van *De tribus dietis* van Robert de Sorbon, teksten over geestelijke pelgrimsreizen als meditatielectuur (Miedema) en een bijdrage over memoria in Dantes *Goddelijke komedie*.

Geert Warnar